

Uithoorn doet duurzaam

Duurzaamheidsagenda Uithoorn

2019-2022

Colofon

In opdracht van

Gemeente Uithoorn

Contactpersoon: Roos Gasseling

roos.gasseling@uithoorn.nl

0297-513111

Opgesteld door

SME

Bregje van den Brand

brand@sme.nl

030-6358902

Utrecht, 4 april 2019

Dit rapport is opgesteld door SME in opdracht van de gemeente Uithoorn.

Inhoud

1.	Inleiding	4
1.1.	Aanleiding	4
1.2.	Inhoudelijke kaders en uitgangspunten	4
1.3.	Leeswijzer	5
2.	Energietransitie	6
2.1.	(Inter)nationale, provinciale en regionale kaders	6
2.2.	Ambitie en doelstellingen	6
3.	Klimaatadaptatie	9
3.1.	(Inter)nationale, provinciale en regionale kaders	9
3.2.	Ambitie Uithoorn	9
4.	Circulaire economie	11
4.1.	(Inter)nationale, provinciale en regionale kaders	11
4.2.	Ambitie Uithoorn	11
5.	Uitvoeringsprogramma	13
5.1.	Overkoepelende acties	13
5.2.	Acties energietransitie	15
5.3.	Acties klimaatadaptatie	21
5.4.	Acties circulaire economie	23

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Duurzaamheid is een onderwerp dat veel in de belangstelling staat, ook in Uithoorn. Het klimaatakkoord van Parijs en de Nederlandse uitwerking hiervan in de Klimaatwet en in het Klimaatakkoord vragen ook om een actieve bijdrage van gemeenten.

Om de ambities en doelen voor Uithoorn vast te stellen en te voorzien van concrete activiteiten is deze duurzaamheidsagenda opgesteld. De duurzaamheidsagenda richt zich op de thema's 'energietransitie', 'klimaatadaptatie' en 'circulaire economie'

In deze duurzaamheidsagenda worden de opgaven die vanuit internationale, landelijke, provinciale en regionale ontwikkelingen op ons af komen specifiek voor Uithoorn gemaakt en voorzien van concrete activiteiten, inclusief een meerjarenplanning en –raming. Daarbij is aangesloten op landelijke doelen.

Sommige (landelijke) doelen liggen nu nog heel ver weg en zijn niet altijd helemaal "SMART" geformuleerd. Het is een bewuste keuze om deze soms ambitieuze doelen zo te laten staan en aan de slag te gaan, gaandeweg zal blijken of de doelen moeten worden bijgesteld of meer actie nodig is.

1.2. Inhoudelijke kaders en uitgangspunten

Prioritaire thema's

Vanuit de 3P's van duurzaamheid (People, Planet, Profit) zou je in principe de hele breedte van het gemeentelijk werkterrein (inclusief sociale en economische zaken) onder het begrip duurzaamheid kunnen scharen. Voor deze Duurzaamheidsagenda is ervoor gekozen de definitie van duurzaamheid af te bakenen tot de ecologische thema's. Binnen deze ecologische thema's kijken we vervolgens naar de balans tussen de ecologische, als ook de economische en sociale aspecten.

De Duurzaamheidsagenda richt zich op de drie grootste duurzaamheidsopgaven van dit moment: Energietransitie, Circulaire Economie en Klimaatadaptatie.

Deze drie thema's hebben ook weer nauwe relatie met elkaar.

Prioritering tussen de drie hoofdthema's en de deeldoelstellingen binnen deze drie thema's wordt onder andere bepaald op basis van de directe rol/verantwoordelijkheid die de gemeente heeft op dat (deel)thema, de mate waarin Uithoorn als actief is op de (deel)thema's en de (landelijke) prioriteit en urgentie van de (deel)thema's.

Landelijke ambities als uitgangspunt

Landelijke doelstellingen vormen het uitgangspunt voor het duurzaamheidsbeleid in Uithoorn. De gemeente Uithoorn hoeft geen koploper te zijn, maar wil zeker ook niet achterblijven.

Afhankelijk van het onderwerp, en bijvoorbeeld de mate van invloed, zal Uithoorn zich scharen onder de groep 'voorlopers' of bij de 'achterlopers'. Voorlopers volgen de ontwikkelingen op de voet en passen de opties die door koplopers getoetst en zich in de praktijk bewezen hebben zodra het mogelijk is toe. De 'achterlopers', (niet te verwarren met de achterblijvers) gaan de mogelijkheden toepassen wanneer het gemeengoed is.

In de hoofdstukken hierna is aangegeven welke lokale bijdrage Uithoorn ambieert op de drie prioritaire thema's. En worden deze ambities verder uitgewerkt naar deeldoelstellingen per "doelgroep", namelijk voor de gemeente zelf (eigen organisatie/bedrijfsvoering & uitvoering van gemeentelijke taken), voor bewoners, voor bedrijven en voor maatschappelijke organisaties.

Omdat er op alle drie de prioritaire thema's sprake is van veel en nieuwe ontwikkelingen, is het nog niet in alle gevallen mogelijk om de doelstellingen heel SMART te formuleren. Soms zullen we dus moeten volstaan met proces- of meer richtinggevende doelen. Op basis van monitoring van voortgang op de verschillende (deel)thema's kunnen doelstellingen in de loop van de tijd aangescherpt worden.

Wanneer dat relevant is, worden ook doelstellingen/ acties van andere partijen benoemd. Bijvoorbeeld omdat ze een belangrijk deel van het energiegebruik in Uithoorn beslaan.

Organisatie en monitoring

Uitgangspunt wat betreft de organisatiestructuur is dat duurzaamheid op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau een integrale verantwoordelijkheid is. De ambities en doelstellingen én de hierop gebaseerde concrete acties worden dan ook 'verdeeld' onder de verschillende portefeuilles en vakafdelingen, met een coördinatiepunt op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau. De voortgang op de gestelde ambities en doelstellingen wordt minimaal jaarlijks gemonitord op basis van nog nader te benoemen indicatoren.

1.3. Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken wordt voor drie prioritaire thema's aangegeven welke ambities de gemeente Uithoorn hierop formuleert. Met daarbij een uitwerking naar deeldoelstellingen onderverdeeld naar 'doelgroep-spoor' (gemeente, bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties). In hoofdstuk 5 tenslotte het uitvoeringsplan met een overzicht van alle acties en maatregelen om de gestelde doelstellingen te realiseren.

2. Energietransitie

2.1. (Inter)nationale, provinciale en regionale kaders

In 2015 is in het internationaal Klimaatakkoord Parijs vastgelegd de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 2 graden ten opzichte van het pre-industriële niveau, met het streven een maximale temperatuurstijging van anderhalve graad. Om dit te realiseren is het nodig de uitstoot van broeikasgassen (CO₂, methaan, lachgas etc.) te verminderen. In 2050 moet de uitstoot van broeikasgassen met 95% gereduceerd zijn t.o.v. 1990 (voorstel Klimaatwet). Er zijn diverse tussendoelen geformuleerd voor 2020 (Europa: 20% reductie; Uitspraak Urgenda-zaak 9 oktober 2018: 25%) en voor 2030 (Regerakkoord: 49%).

Met de Energietransitie wordt (o.a.) ingezet op het verminderen van de CO₂-uitstoot. In de Nationale Energieagenda (2015), het Regerakkoord (2017) en de onlangs gepresenteerde Hoofdpijnen voor het Klimaatakkoord (2018) wordt de Nederlandse ambitie – energieneutraal en aardgasloos in 2050 – verder uitgewerkt. Inzetten op enerzijds energiebesparing en anderzijds opwekking van duurzame energie gaan daarbij hand in hand. Prioritaire sectoren zijn o.a. de gebouwde omgeving, mobiliteit en industrie.

Ook bij de Provincie Noord-Holland en de Metropoolregio Amsterdam staat Energietransitie hoog op de beleidsagenda en wordt hier via verschillende lijnen aan gewerkt. Het beleid van de provincie is gericht op energiebesparing, meer energie duurzaam opwekken en het beter benutten van restwarmte van bedrijven.

De regio Amstel- en Meerlanden wil in 2040 energieneutraal zijn. Die doelstelling is destijds ook overgenomen in het Energieprogramma Uithoorn 2016-2018.

Gemeenten (en regio's) krijgen een belangrijke (regie)rol toebedeeld in de energietransitie. Zo wordt in het Klimaatakkoord vastgelegd dat regio's in 2019 via een Regionale EnergieStrategie hun opgave voor meer hernieuwbare energie (elektriciteit en warmte) uitwerken. In 2021 moeten gemeenten – met betrokken stakeholders - in een Transitievisie Warmte aangeven welke wijken wanneer van het aardgas af gaan en welke alternatieven er voor elke wijk zijn.

2.2. Ambitie en doelstellingen

Uithoorn onderschrijft de regionale AM-ambitie 'energieeneutraal in 2040' en zal - binnen haar mogelijkheden – hier haar bijdrage aan leveren. De overall ambitie op het thema Energietransitie op gemeentelijk niveau wordt geherformuleerd naar 'fossielonafhankelijk in 2040'.

In eerste instantie zet Uithoorn in op energiebesparing: volgend op de landelijke ambitie, is het streven om het energiegebruik binnen de gemeentegrenzen jaarlijks met minimaal 1,5% te reduceren.

In de resterende energiebehoefte wordt voorzien door middel van duurzaam opgewekte energie, met als uiteindelijke stip op de horizon een fossielonafhankelijke gemeente in 2040. Volgend op de landelijke afspraken wordt in 2050 geen gebruik meer gemaakt van aardgas voor het produceren van warmte en is er voor iedereen een duurzaam alternatief. Daarbij is ook aandacht voor de betaalbaarheid van de transitie en van de alternatieven.

Om op dat punt te komen, zal de gemeente samen met andere partijen grote stappen moeten zetten. De gemeente geeft hierbij het goede voorbeeld, door in te zetten op energiebesparing en opwekking van duurzame energie in en op/rond gemeentelijk vastgoed.

AMBITIE UITHOORN ENERGIETRANSITIE:

Fossielonafhankelijk in 2040 & Aardgasvrij in 2050

- reductie energiegebruik binnen de gemeentegrenzen met minimaal 1,5% per jaar
- in 2040 wordt de volledige gemeentelijke energievraag duurzaam opgewekt
- in 2050 aardgasvrij en voor iedereen een duurzaam, betaalbaar alternatief

Hieronder volgt een uitwerking van deze overall ambitie naar doelstellingen per 'doelgroep-spoor'.

2.2.1. Gemeente

Vanuit haar voorbeeldfunctie wil de gemeente Uithoorn waar het de eigen bedrijfsvoering betreft nieuwe duurzame mogelijkheden toepassen zodra ze gemeengoed zijn geworden. Kosten en kwaliteitseisen zijn natuurlijk wel altijd een afweging.

Uithoorn stelt zichzelf de volgende (deel)doelstellingen vanuit het thema Energietransitie:

Bedrijfsvoering

- Interne milieuzorg vormgeven (niet alleen energie, ook circulaire economie)

Gemeentelijk vastgoed

- Gemeentehuis in 2019 volledig aardgasvrij
- Aan de hand van de Routekaart wordt gewerkt aan het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed. Te beginnen met het inzichtelijk maken van het verduurzamingspotentieel van het gemeentelijk vastgoed en het bepalen van prioritering en ambitie.

Installaties openbare ruimte

- Nog in deze collegeperiode is inzicht in het verduurzamingspotentieel van alle energievragende installaties in de openbare ruimte (openbare verlichting, VRI's en rioolgemalen en is de ambitie bepaald.

Opwekken duurzame energie

- Helderheid over kansen en mogelijkheden duurzame energieopwekking in Uithoorn (als onderdeel van de op te stellen Regionale Energiestrategie).
- In 2040 wordt de volledige gemeentelijke energievraag gedekt vanuit duurzame (zoveel mogelijk lokale en/of regionale) bronnen.

Mobiliteit

- Mogelijkheden voor duurzaam (emissieloos) doelgroepenvervoer meenemen in aanbesteding.
- Verdere verduurzaming gemeentelijk wagenpark (bij vervanging altijd duurzaam, behalve als dit vanwege de functie niet wenselijk is of redelijkerwijs niet haalbaar is).
- Duurzaamheid wordt integraal meegenomen in het in 2020 op te stellen gemeentelijk verkeersplan.
- Evaluatie laadpalenbeleid.

2.2.2. Bewoners

Wonen

- Reductie energiegebruik in de bestaande woningbouw met minimaal 1,5% per jaar.
- (Verdere) verduurzaming bestaande particuliere woningbouw i.c.m. voorbereiden op aardgasvrij in 2050
- (Verdere) verduurzaming bestaande huurwoningen i.c.m. voorbereiden op aardgasvrij in 2050 (volgend op landelijke doelstellingen (woningbouwcorporaties):
  - o 20% energiebesparing in 2020 in sociale woningvoorraad (woningbouwcorporaties);
  - o sociale woningvoorraad in 2021 gemiddeld energielabel B (woningbouwcorporaties);
  - o alle sociale huurwoningen in 2050 aardgasloos en CO₂-neutraal (woningbouwcorporaties).

2.2.3. Bedrijven /utiliteitsbouw

Besparen energie / beperken CO₂-uitstoot

- Reductie energiegebruik met minimaal 1,5% per jaar.
- Reductie energiegebruik in 2020 met 20% t.o.v. van 2008.

Opwekken duurzame energie

- (Verdere) verduurzaming glastuinbouw (via o.a. Greenport Aalsmeer).
- In 2040 glastuinbouw klimaatneutraal (ambitie LTO Glaskracht Nederland).
- Uithoornse bedrijfsdaken worden benut voor opwekking zonne-energie.

2.2.4. Maatschappelijke organisaties

- De eigenaren van het maatschappelijk vastgoed (scholen, sportverenigingen, zorginstellingen, etc.) in de gemeente zijn op de hoogte van de energiebesparingsmogelijkheden voor hun gebouw.
- Reductie energiegebruik in maatschappelijk vastgoed met minimaal 1,5% per jaar.

3. Klimaatadaptatie

3.1. (Inter)nationale, provinciale en regionale kaders

Zelfs al gaat het ons lukken de opwarming van de aarde tot een maximum van 2 graden te beperken, dan nog zullen we ons moeten voorbereiden op de gevolgen van een onvermijdelijke klimaatverandering (zoals wateroverlast, hittestress, droogte en de gevolgen van overstromingen). Om ook in de toekomst prettig te kunnen wonen, werken en recreëren moeten we onze steden en dorpen (her)inrichten met het oog op de toekomst. Door samen te werken, kunnen we ons voorbereiden op klimaatverandering, waarbij we rekening moeten houden met hevige regenbuien, periodes van droogte en hitte en de gevolgen van een mogelijke overstromingen. De maatregelen die nodig zijn om ervoor te zorgen dat ons land in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht, zijn op landelijk niveau uitgewerkt in o.a. de Nationale Klimaatadaptatiestrategie en het Nationaal Deltaprogramma (incl. het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie). De implementatie van deze plannen is nadrukkelijk een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten, die volgens het Deltabesluit Ruimtelijke Adaptatie vanaf 2020 klimaatbestendig en waterrobuust moeten handelen.

3.2. Ambitie Uithoorn

Uithoorn heeft in het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) vastgelegd dat vanaf 2020 klimaatbestendig en waterrobuust inrichten van de openbare ruimte de standaard is. In de periode van nu tot 2050 bekeken of en hoe op 'natuurlijke momenten' bij beheer en onderhoud van de bestaande openbare ruimte maatregelen voor 'waterrobuust' en 'klimaatbestendig' kunnen worden meegenomen.

AMBITIE UITHOORN KLIMAATADAPTATIE

Klimaatbestendig en waterrobuust in 2050

- Tot 2020 bij werk in de openbare ruimte (aanleg of onderhoud) altijd maatregelen klimaatadaptatie meenemen op basis van de beschikbare analyses en 'gezond verstand'.
- In 2020 zijn de opgaven voor ruimtelijke adaptatie in beeld, en zijn de noodzakelijke maatregelen voor een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting, voor wateroverlast, droogte en hitte bekend.
- In 2050 is Uithoorn volledig 'klimaatproof' ingericht.

Hieronder volgt een uitwerking van deze overall ambitie naar doelstellingen per 'doelgroep-spoor'.

3.2.1. Gemeente

Openbare ruimte

- In 2020 is de standaard dat bij elk werk de mogelijkheden om de openbare ruimte 'waterrobuust' en 'klimaatbestendig' te maken zijn benut.
- De gemeente is in 2050 volledig klimaatproof.

Droogte, hitte en wateroverlast

- Gemeente Uithoorn is voorbereid op gevolgen van toenemende kans op droogte.
- Gemeente Uithoorn is voorbereid op gevolgen en draagt bij aan verminderen wateroverlast.
- Gemeente Uithoorn heeft inzicht in de risico's en kansen van hitte en anticipeert hierop.

Waterveiligheid

- In 2050 kans op overlijden door een overstroming <0,001%
- Uiterlijk in 2020 een regionale uitvoerings- en investeringsagenda Waterveiligheid.

3.2.2. Bewoners

- In 2020 is duidelijk welke bijdrage in welke delen van Uithoorn op het gebied van klimaatbestendigheid van bewoners wenselijk zijn.

3.2.3. Bedrijven

- In 2020 is duidelijk welke bijdrage in welke delen van Uithoorn op het gebied van klimaatbestendigheid van bedrijven wenselijk zijn.

4. Circulaire economie

4.1. (Inter)nationale, provinciale en regionale kaders

Het streven naar een circulaire economie voorkomt uitputting van natuurlijke hulpbronnen en draagt bij aan beperking klimaatverandering. In een circulaire economie worden producten na gebruik weer ingezet als grondstof voor nieuwe producten.

Op landelijk niveau zijn ambities gesteld in o.a. het Rijksbrede programma Circulaire Economie en het Grondstoffenakkoord. Daarin staat dat Nederland in 2050 een volledig circulaire economie moet zijn, en dat in 2030 50% minder primaire grondstoffen worden gebruikt. De provincie Noord-Holland sluit zich bij deze doelstellingen aan. In het Ontwikkelingsperspectief en bijbehorende Actieagenda¹ is beschreven hoe de provincie de overgang naar een circulaire economie wil aanpakken.

Het Rijksprogramma VANG-HHA (Van Afval Naar Grondstof, HuisHoudelijk Afval) heeft als doelstelling in 2020 75% bronscheiding en maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar en maximaal 30 kg per inwoner per jaar in 2025. Het programma VANG Buitenshuis helpt de kantoor-, winkel- en dienstensector (KWD-sector) om voor 2022 de 2 miljoen ton restafval die vrijkomt - en die qua aard vergelijkbaar is met huishoudelijk afval - te halveren naar 1 miljoen ton.

4.2. Ambitie Uithoorn

Bij de realisatie van bovenstaande landelijke doelstellingen hebben gemeenten een belangrijke rol, zowel via hun afval- of grondstoffenbeleid als via het duurzaam en circulair inkoopbeleid.

Gemeente Uithoorn volgt de landelijke doelstellingen en de afspraken uit het Ontwikkelplan Circulaire Economie Metropoolregio Amsterdam (2018).

AMBITIE UITHOORN CIRCULAIRE ECONOMIE

Volledig circulair in 2050

- in 2020 75% afvalscheiding en maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar (in 2025 maximaal 30 kg/inwoner/jaar, in 2050 afvalvrij)
- in 2030 50% en in 2050 volledig circulair inkopen
- in 2050 volledig circulair bouwen

Hieronder volgt een uitwerking van deze overall ambitie naar doelstellingen per 'doelgroep-spoor'.

4.2.1. Gemeente

Afvalscheiding en -preventie

- 75% afvalscheiding en minimaliseren restafval in gemeentelijke gebouwen.
- De gemeentelijke organisatie gebruikt in 2030 minimaal 50% minder primaire grondstoffen (mineralen, fossiele grondstoffen en metalen) en maakt meer gebruik van hergebruikte producten en grondstoffen.

¹ https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Economie_Werk/Duurzame_economie

Circulair inkopen

- Inzicht in de kansen, mogelijkheden en consequenties van volledig circulair inkopen en circulair opdrachtgeverschap in 2030 (conform Ontwikkelplan Circulaire Economie MRA).

Circulair 'slopen'

- (stimuleren) hergebruik sloopafval bij nieuwbouw- en renovatieprojecten gemeentelijk vastgoed, woningbouw (incl. sociale huursector) en maatschappelijk vastgoed.

4.2.2. Bewoners / huishoudelijk afval

Afvalscheiding en -preventie

- In 2020 75% afvalscheiding en maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar
- In 2025 maximaal 30 kg per inwoner per jaar
- Inwoners gebruiken in 2030 minimaal 50% minder primaire grondstoffen (mineralen, fossiele grondstoffen en metalen) en maken meer gebruik van hergebruikte grondstoffen.

4.2.3. Bedrijven

- Bedrijven gebruiken in 2030 minimaal 50% minder primaire grondstoffen (mineralen, fossiele grondstoffen en metalen) en maken meer gebruik van hergebruikte grondstoffen.
- Stimuleren/handhaven gescheiden afvalinzameling bij individuele bedrijven en op bedrijven(terreinen).
- Bevorderen van uitwisseling van afval/grondstoffen tussen bedrijven (MRA Grondstoffenatlas)

5. Uitvoeringsprogramma

5.1. Overkoepelende acties

	Wat	Activiteiten	Wie	Wanneer	Kosten (tijd & middelen)
O1	Duurzaamheidscommunicatie	<ul style="list-style-type: none"> - Regelmatige communicatie over voortgang en resultaten uitvoering Duurzaamheidsprogramma - Vergroten bewustzijn, betrokkenheid en activering bewoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven voor duurzaamheid algemeen én specifieke deelthema's (zie in deelagenda's) 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente (Wonen en werken) - DUO+ (Communicatie) 	2019-2022	400 uur adviseur (1 d/wk) per jaar € 10.000 per jaar (materiële kosten)
O2	Gemeentelijke duurzaamheidslening particuliere woningeigenaren	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeentelijke Duurzaamheidslening voor stimuleren duurzame maatregelen waar geen landelijke regeling voor is (bv. zonnepanelen) i.s.m. Stimuleringsfonds volkshuisvesting 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente (Wonen en werken) - Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SvN) 	2020-2022	€ 250.000 fonds € 10.000 per jaar rentelasten € 500 per jaar (uitvoeringskosten)
O3	Workshops en trainingen duurzaamheid voor medewerkers gemeente/DUO+	<ul style="list-style-type: none"> - Ten behoeve van interne betrokkenheid/borging en kennis 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente (Wonen en werken) - DUO+ 		€ 2.000/jaar
O4	Opstellen (en uitvoeren) plan bedrijfsinterne milieuzorg (afval, energie, mobiliteit, catering, enz.)	<ul style="list-style-type: none"> - Door intern Duurzaamheidsteam 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente (Organiseren) - DUO+ 	2019-2022	Geen extra budget vanuit Duurzaamheid nodig
O5	Natuur-, Milieu en Duurzaamheidseducatie/ onderwijs	<ul style="list-style-type: none"> - extra NME pakketten gericht op duurzaamheid aanbieden aan scholen - activiteiten gericht op middelbare scholieren, bijvoorbeeld ecoschools 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente (Leven) - DUO+ 	2019-2022 2020-2022	€ 2.000 per jaar € 5.000 per jaar
O6	Platform Duurzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> - Bestaande uit externe stakeholders: meedenkers uit Uithoorn over uitvoering van het uitvoeringsprogramma 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente (Wonen en werken) - DUO+ - Externe deelnemers 	2019-2022	

O7	Duurzaamheid opnemen als vast onderdeel in besluitvormingsprocessen	- Aanpassen format besluitvormingsdocumenten	- Gemeente (Organiseren)	2019	
O8	Duurzaamheid als randvoorwaarde meenemen in subsidieverstrekking	- In beleidsregels voor subsidieaanvragen duurzaamheid als randvoorwaarde opnemen - In 2019 opstellen beleidsregels voor 2020	- Gemeente (Leven)	2019-2022	
O9	Deelname Stichting Goed Hout (FSC)	- Uithoorn doet mee aan Stichting Goed Hout	- Gemeente - AM-regiogemeenten	2019-2022	€500 per jaar
O10	Bekendheid geven aan Duurzaamheidsfonds BNG voor zakelijke initiatiefnemers	- Promoten Duurzaamheidsfonds BNG voor zakelijke initiatiefnemers (lening) onder Uithoornse bedrijven (link met actie O1)	- Gemeente (EZ) - Bank Nederlandse Gemeenten	2019-2022	

5.2. Acties energietransitie

Fossielonafhankelijk in 2040 & aardgasvrij in 2050

- reductie energiegebruik met minimaal 1,5% per jaar
- in 2040 volledige gemeentelijke energievraag duurzaam opgewekt
- in 2050 hele gemeente aardgasvrij en voor iedereen een betaalbaar, duurzaam alternatief

	Wat	Concretisering / Stand van zaken	Wie	Wanneer	Kosten
E1	Opstellen Regionale Energiestrategie (RES)	<ul style="list-style-type: none"> - RES: Samen met stakeholders opgestelde regionale strategie voor: <ul style="list-style-type: none"> • de opwekking van duurzame elektriciteit • de warmtetransitie in de gebouwde omgeving • de daarvoor benodigde opslag en energie infrastructuur - Input vanuit Uithoorn als onderdeel van RES Noord-Holland Zuid 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente (duurzaamheid, RO) - DUO+ (Buurt + communicatie/participatie) - Samenwerking AM-regio/ MRA / provincie 	2019, 2020, daarna steeds actualiseren	Regionale projectleider: Rijk financiert via PNH Onderzoek/ advies: € 10.000
E2	Opstellen Transitievisie Warmte	<ul style="list-style-type: none"> - Bepalen alternatieven voor aardgas per wijk - Bepalen tijdpad en prioritering wijken - Ondersteuning vanuit landelijke leidraad - Uiterlijk 2021 vastgesteld 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente (Wonen en werken, intern projectleider, bijdrage vanuit Wonen + RO) - i.s.m. Diemen en Ouder-Amstel - externe projectleider wegens expertise - Netbeheerders - Woningcorporaties - DUO+ (Buurt) 	2019-2021	Kosten externe PL & onderzoek: €50.000
E3	Wijkuitvoeringsplannen transitie aardgasvrij	<ul style="list-style-type: none"> - Concrete uitvoeringsplannen maken en uitvoeren voor de wijken die voor 2030 van aardgas af gaan 	<ul style="list-style-type: none"> - DUO+ - Gemeente 	2021	PM

		- Mogelijk gebruik maken van subsidie provincie?	- Stakeholders per wijk		(hier komt ook rijksfinanciering voor vanuit het klimaatakkoord)
Gemeentelijke organisatie					
E4	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	- Aan de hand van Routekaart: <ul style="list-style-type: none"> o Inzichtelijk maken verduurzamingspotentieel o Prioritering acties op basis van ambities 	- Gemeente (vastgoed)	2019-2022	Geen extra budget vanuit Duurzaamheid nodig
E5	Aardgasvrij maken van gemeentehuis	- Aanbesteden aardgasvrij klimaatsysteem	- Gemeente (vastgoed) - DUO+	2019	Geen extra budget vanuit Duurzaamheid nodig
E6	Plan van aanpak energiebesparing installaties openbare ruimte	- Analyse stand van zaken + besparingspotentieel inzichtelijk maken - openbare verlichting, VRI's, rioolgemalen enz.	- DUO+	2020-2022	Reguliere uren Inhuur expertise € 10.000
E7	Duurzaam gemeentelijk wagenpark	- Bij vervanging altijd duurzaam tenzij dit vanwege de functie niet wenselijk of redelijkerwijs haalbaar is. - Per geval extra kosten en milieuwinst en voorbeeldfunctie inzichtelijk maken en afwegen - Jaarlijkse monitoring voortgang	- DUO+ (facilitair / inkoop) - Gemeente	-	Extra kosten drukken op regulier budget
E8	Duurzaam doelgroepen-vervoer (taxi's en busjes)	- Mogelijkheden emissieloos en meer aansluitend op regulier OV meenemen bij aanbesteding. - Aanvullende faciliteiten zoals 'auto-maatje' voor langere afstanden naar haltes	- Gemeente (Leven i.s.m. Wonen en werken)	2019-2022	Geen extra budget vanuit Duurzaamheid nodig
E9	Duurzame mobiliteit in verkeersplan	- Bij opstellen gemeentelijk verkeersplan in 2020 duurzaamheid integraal meenemen	- Gemeente (mobiliteit) - VRA - Connexion (of andere aanbieder)	2020	Geen extra budget vanuit Duurzaamheid nodig

E10	Evaluatie laadpalenbeleid	<ul style="list-style-type: none"> - Onderzoeken uitbreiden laadpalennetwerk voor personenauto's - Overwegen laadpleinen (meerdere laadpalen bij elkaar, ook voor vrachtvervoer), zeker bij herinrichting/ nieuwbouw. 	<ul style="list-style-type: none"> - DUO+ - Gemeente 	2019	Geen extra budget vanuit Duurzaamheid nodig
Bewoners					
E11	Wijkgerichte aanpak verduurzaming koopwoningen "op weg naar aardgasvrij"	<ul style="list-style-type: none"> - Bewoners (per wijk) ondersteunen bij het (in stappen) energieneutraal en/of aardgasloos maken van hun huis. - Op basis van nog op te stellen plan van aanpak, X wijken per jaar: gerichte analyse, maatregelen, bijeenkomsten - Inclusief ondersteunende acties zoals collectieve inkoopacties, infraroodscans en maatwerkadviezen 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente - Regionaal Energieloket 	2019-2022	2019: €15.750 (+15.750 subsidie) 2020: € 20.000 (+€20.000 subsidie) 2021: € 20.000 (+€20.000 subsidie) 2022: €20.000 Reguliere uren
E12	Ondersteunen en stimuleren verduurzaming Verenigingen van Eigenaren	<ul style="list-style-type: none"> - Stimuleren en ondersteunen van VvE's om te verduurzamen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente 	2020-2022	2020: € 5.000 (+€5.000 subsidie) 2021: € 5.000 (+€ 5.000 subsidie) 2022: €5.000 Reguliere uren
E13	Regionaal Energieloket	<ul style="list-style-type: none"> - Centrale punt informatie "op weg naar aardgasvrij" - Adviseren over de (financierings)mogelijkheden om te isoleren en anders te verwarmen 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente - Regionale samenwerking Amsterdam & Amstelland-Meerlanden 	2019-2022	2019: 0 (want in regiokosten) 2020: € 1500 (+€1.500 subsidie) 2021: € 1500 (+€1.500 subsidie) 2022: €3.000 Reguliere uren
E14	Regionale samenwerking verduurzaming koopwoningen	<ul style="list-style-type: none"> - Samenwerking Amsterdam & Amstelland-Meerlanden, t.b.v. leren, subsidie, Regionaal Energieloket 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente - Regiogemeenten - Regiocoördinator 	2019-2022	2019: €1.600 2020: € 1.500 (+€1.500 subsidie) 2021: € 1.500 (+€1.500 subsidie) 2022: 3.000

					Reguliere uren
E15	Lokale energiecoaches (koop en huurwoningen)	- Werven en opleiden van energiecoaches	- Woningcorporaties - Gemeente	2020-2022	2020: € 1.500 (+€1.500 subsidie) 2021: € 1.500 (+€1.500 subsidie) 2022: € 1.500
E16	Verduurzamen bestaande huurwoningen	- Prestatieafspraken woningbouwcorporaties (lcm voorbereiden aardgasvrij in 2050, volgend op landelijke doelstellingen)	- Gemeente (wonen) - Woningcorporaties	2019-2022	Geen extra budget vanuit Duurzaamheid nodig
E17	Energiebesparing minima	- Voorlichting en evt middelen - Energiezuinig in beleidsregels bijzondere bijstand (2019)	- Gemeente (Duurzaamheid + WMO)	2020-2022	2020: € 3.000 (+€3.000 subsidie) 2021: € 3.000 (+€3.000 subsidie) 2022: €3.000
Maatschappelijke organisaties					
E18	Verduurzamen schoolgebouwen	- Inzicht in huidig energiegebruik en verduurzamingspotentieel onderwijsgebouwen Basis- en voortgezet onderwijs - Link met NME (bv. Eco-Schools), zie O6	- Gemeente (vastgoed en onderwijs) - Schoolbesturen	2021-2022	Geen extra budget nodig
E19	Verduurzamen gebouwen en velden sportverenigingen	- Duurzaamheid opnemen in Sportnota - Voorbeelden delen - Onderzoek behoefte en mogelijkheden financiering	- Gemeente (sport)	2020	Geen extra budget nodig
E20	Zorginstellingen ondersteunen bij verduurzaming gebouwen en bedrijfsvoering	- Verkennen ondertekening GreenDeal Zorg - Verkennen aanbieden/stimuleren inzet Milieuthermometer bij zorginstellingen	- Gemeente (Leven/ Wonen en werken) - Stichting Stimular - Milieuplatform Zorg	2020	Geen extra budget vanuit Duurzaamheid nodig

Bedrijven					
E21	Bedrijfscontactfunctionaris inzetten voor duurzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> - Bedrijven informeren en stimuleren over duurzame maatregelen (energie, circulair) en over financieringsmogelijkheden - Stimuleren zon op bedrijfsdaken - Ontwikkelen Duurzame Economische Agenda en uitvoeringsplan (per sector, 2019: glastuinbouw via Greenport, 2020: bedrijventerreinen, 2021: detailhandel/horeca, 2022 landbouw/veeteelt) 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente (Economische Zaken) - Greenport - Bedrijven (koepels) - MRA 	2019	
E22	Energiebesparing via handhaving en vergunningverlening	<ul style="list-style-type: none"> - Voortzetten extra inzet Verruimde Reikwijdte wet Milieubeheer - Project informatieplicht (nieuwe regelgeving per juli 2019) 	<ul style="list-style-type: none"> - DUO+ - Omgevingsdienst NZKG 	2019-2022	Geen extra budget vanuit duurzaamheid nodig
E23	Verduurzaming glastuinbouw	<ul style="list-style-type: none"> - Blijven zoeken naar kansen warmtenet, opwek duurzame stroom, warmteterugwinning, warmtepompen, thermische energie, CO₂-leidingen - Deelname werkgroep duurzaamheid Greenport - MRA programma Warmte- en Koudenetten 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente (EZ & dzh-coördinator) - Greenport Aalsmeer/ werkgroep duurzaamheid - MRA-programma Warmte- en Koudenetten 	2019-2022	Bijdrage MRA Warmte-Koude: € 5.000 per jaar
Duurzame energieopwekking					
E24	Ondersteunen samenwerking bewoners / bedrijven (zonne)energiecollectief	<ul style="list-style-type: none"> - Zonnepanelen op zoveel mogelijk daken (woningen, bedrijven, bijzondere gebouwen) - Mogelijk i.c.m. postcoderoos-project met bewoners/ zonnecollectief/ lokale energiecoöporatie 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente - Bewoners-collectief - Gebouweigenaren - Zon op Nederland (oid) 	2019-2022	€ 5.000/jaar externe ondersteuning
E25	Registratie en uitvoeringsbeleid bodemwarmte	<ul style="list-style-type: none"> - Opstellen uitvoeringsbeleid - Invoer landelijk registratiesysteem (2020 verplicht) 	<ul style="list-style-type: none"> - DUO+ - Gemeente 	2019	Inhuur expertise € 5.000

5.3. Acties klimaatadaptatie

Klimaatbestendig en waterrobuust in 2050

- Tot 2020 bij werk in de openbare ruimte (aanleg of onderhoud) altijd maatregelen klimaatadaptatie meenemen op basis van de beschikbare analyses en 'gezond verstand'
- In 2020 zijn de opgaven voor ruimtelijke adaptatie in beeld, en zijn de noodzakelijke maatregelen voor een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting, voor wateroverlast, droogte en hitte bekend
- In 2050 is Uithoorn volledig 'klimaatproof' ingericht

	Wat	Concretisering / Stand van zaken	Wie	Wanneer	Kosten
Klimaatadaptatie algemeen					
K1	Coördinator klimaatadaptatie + strategie klimaatbestendige openbare ruimte	<ul style="list-style-type: none"> - Coördineert uitvoering onderzoeken / analyses en stresstesten en stimuleert uitvoering maatregelen - Strategie klimaatbestendige openbare ruimte: analyses, aanpak en prioritering op gebied van wateroverlast/ droogte/ hittestress/ waterveiligheid i.s.m. andere stakeholders zoals BOWA, waterschap, veiligheidsregio - Wateroverlast loopt al via GRP (zie onder), integreren in strategie 	<ul style="list-style-type: none"> - DUO+ - Gemeente - BOWA - Waterschap - Veiligheidsregio 	2019-2020	Onderzoeken+ pva hittestress/ droogte € 20.000 Maatregelen hitte/droogte: PM
K2	Opstellen en handhaven duurzame gebiedsinrichtingseisen	<ul style="list-style-type: none"> - Klimaatadaptatie verwerken in LIOR en IBOR. - LIOR bij jaarlijkse actualisatie aanpassen op nieuwe inzichten en stresstesten 	<ul style="list-style-type: none"> - DUO+ (openbare ruimte) - Gemeente (RO en duurzaamheid) - Waterschap / Waternet 	2019-2022	Geen extra budget vanuit Duurzaamheid nodig
K3	Betrekken bewoners en bedrijven en maatschappelijke organisaties bij klimaatadaptatie	<ul style="list-style-type: none"> - Opstellen (en uitvoeren) participatie/communicatieplan tbv bewustwording, draagvlak en actie ohgv klimaatadaptatie bij bewoners. - Stimuleren/faciliteren ondernemerscollectiviteit en samenwerking o.h.g.v. klimaatbestendige bedrijventerreinen, vooral bij herinrichting - Combineren met O1 en K5 	<ul style="list-style-type: none"> - DUO+ - Gemeente - Bedrijven - Bewoners 	2020 en verder	Geen extra budget vanuit Duurzaamheid nodig (budget en tijd zijn via GRP beschikbaar gesteld)

Wateroverlast					
K4	Basis Rioleringsplan (BRP)	<ul style="list-style-type: none"> - Analyse knelpunten wateroverlast o.b.v. in GRP benoemde criteria - Oplossingen benoemen: welke aanpassingen van riolen en openbare ruimte zijn nodig? - Prioriteren: gebieden met urgente knelpunten worden naar voren gehaald, overige gebieden worden bij reguliere (vervangings- of andere werkzaamheden) uitgevoerd, met BRP als leidraad - In 2050 is de gehele openbare ruimte voldoende aangepast. 	DUO+	2019: plan & prioriteren 2020 en verder: uitvoering	Geen extra budget vanuit Duurzaamheid nodig (budget en tijd zijn via GRP beschikbaar gesteld) Maatregelen: PM (via openbare ruimte)
K5	Handreiking hemelwater	<ul style="list-style-type: none"> - Op basis van de knelpunten uit het BRP beoordelen welke bijdrage particulieren en bedrijven kunnen leveren aan het bestrijden van overlast door hemelwater - Voorlichting en activeren bewoners en bedrijven t.a.v. beperken wateroverlast - Specifieke aandacht voor meer/voldoende groen i.s.m. maatschappelijke initiatieven 	<ul style="list-style-type: none"> - DUO+ - Groengroepen - BBH Legmeer (Legmeerbos) 	2019	Geen extra budget vanuit Duurzaamheid nodig (budget en tijd zijn via GRP beschikbaar gesteld)

5.4. Acties circulaire economie

Circulaire economie: Volledig circulair in 2050

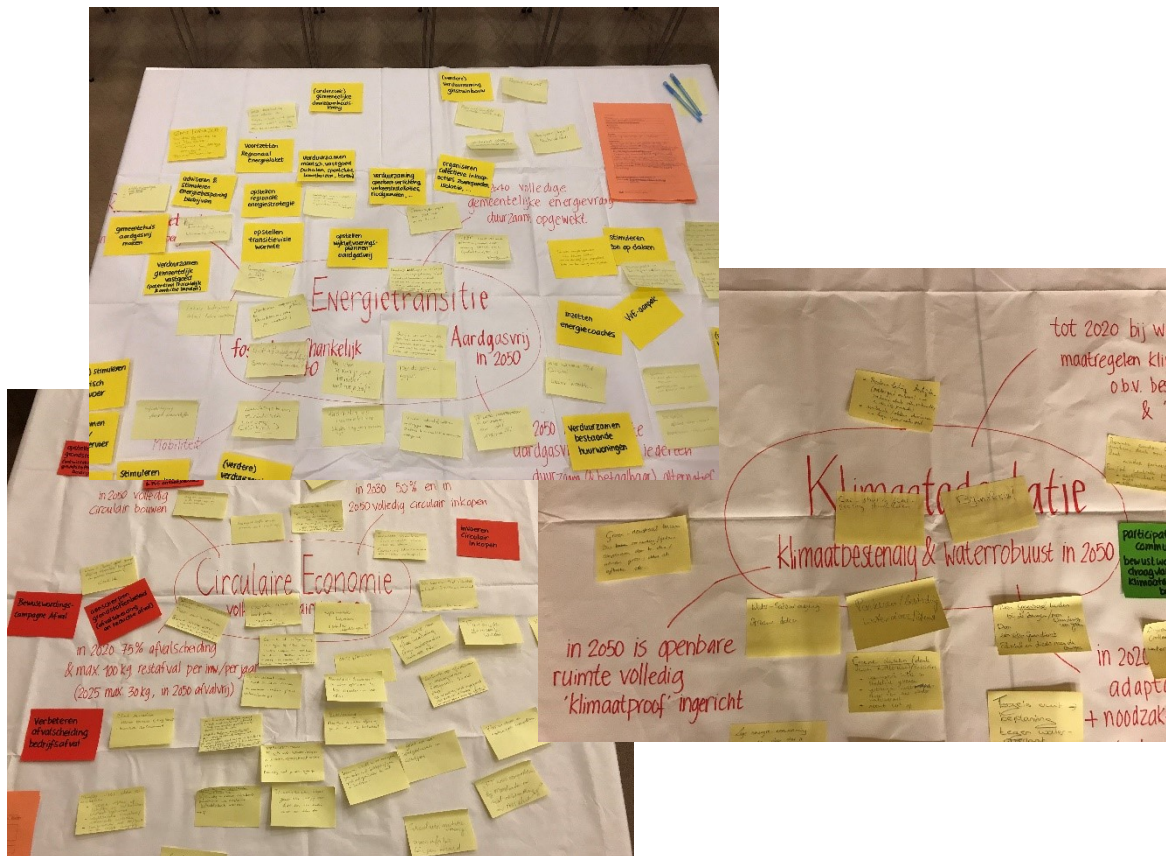
- in 2020 75% afvalscheiding en maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar (in 2025 maximaal 30 kg/inwoner/jaar, in 2050 afvalvrij)
- in 2030 50% en in 2050 volledig circulair inkopen
- in 2050 volledig circulair bouwen

	Wat	Concretisering / Stand van zaken	Wie	Wanneer	Kosten
C1	Circulair bouwen / slopen	<ul style="list-style-type: none"> - Opnemen eisen/afspraken circulair bouwen/slopen in prestatieafspraken woningcorporaties en PvE ontwikkelaars (bijv. circulaire mutatie woning (pilot Eigen Haard)) - Als gemeente opdrachtgever is zoveel mogelijk circulair bouwen/slopen opnemen in PvE - Via koepels betrokken bedrijven informeren en activeren 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente (Wonen, grondbedrijf en EZ) - Woningcorporaties - Ontwikkelaars - (koepel van) aannemers 	2019-2022	Geen extra budget vanuit Duurzaamheid nodig
Gemeentelijke organisatie					
C2	Maatschappelijk verantwoord inkopen	<ul style="list-style-type: none"> - Verder uitwerken duurzaam (& circulair) inkopen - Inzicht krijgen in de kansen, mogelijkheden en consequenties van volledig circulair inkopen - Onderzoek wenselijkheid ondertekenen manifest maatschappelijk verantwoord inkopen/ Fairtrade gemeente - Meenemen in proces professionaliseren inkoop 	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente (Wonen en werken en Organiseren) - PIANOo - MRA - Stichting Rijk 	-	
Bewoners					
C3	Herzien grondstoffenbeleid (afvalscheiding en afvalreductie)	<ul style="list-style-type: none"> - Onderzoek naar scenario's voor maatregelen om landelijke doelstellingen te halen - Mogelijk faciliteren deeleconomie, hergebruik etc 	<ul style="list-style-type: none"> - DUO+ - Gemeente - Repair Café, kringloopwinkel, maatschappelijke initiatieven 	2019-2022	Geen extra budget vanuit Duurzaamheid nodig (dekking vanuit afvalstoffenheffing)

Bedrijven					
C4	Bij herinrichten bedrijventerreinen aandacht voor kansen verduurzaming	- Link met duurzame bedrijfscontactfunctionaris (actie E21)	- Gemeente (EZ en RO) - Bedrijven (koepels)	2019-2022	Geen extra budget vanuit Duurzaamheid nodig
C5	Opstellen grondstoffenatlas	- Aanhaken bij actie vanuit MRA - voor uitwisseling van afval/grondstoffen tussen bedrijven	- Gemeente (EZ) - MRA	2019-2022	Geen extra budget vanuit Duurzaamheid nodig

Bijlage 1) Oogst externe sessie Duurzaamheidsprogramma Uithoorn d.d. 4 maart 2019

Hieronder worden per thema de ingediende ideeën beschreven. De meeste ideeën kunnen bij de uitvoering van het programma worden betrokken en soms hebben ze ook geleid tot aanpassing/aanscherping van voorgenomen activiteiten. Per idee staat aangegeven bij welke activiteit uit het programma het hoort. In een enkel geval kan het idee niet worden meegenomen in in het programma. Bijvoorbeeld omdat het idee niet tot de verantwoordelijkheid van de gemeente behoort. Zoals het invoeren op statiegeld op kleinere verpakkingen. De gemeente gaat daar niet over. Wel is de gemeente aangesloten bij de statiegeldalliantie en draagt op die manier bij aan de lobby richting het Rijk. Het kan ook zijn dat een idee niet valt binnen de scope van dit programma, omdat het niet direct aan de doelen voor energietransitie, klimaatadaptatie of circulaire economie valt. Of het idee is/lijkt echt niet realistisch of haalbaar. Als om één van deze redenen niet wordt overgenomen, is dat aangegeven met een 'x'.

ENERGIETRANSITIE

Lage energie-verwarming promoten door dat je daarmee ook koeling kunt bereiken	O1, E11
Car-sharing / carpooling stimuleren	E9
Participatie in zonnepanelen / -parken (sommige huizen hebben een ongunstige ligging om zelf panelen te plaatsen)	E24, O1
Per woningleeftijd maatwerk leveren	E11, E12, E13

Punten voor energie-advies + maatregelen bij lokale winkels, bouwmarkten	E21
Greenwheels	E9
Snel fietspad langs de nieuwe sneltram	X
Beter openbaar vervoer, grotere capaciteit → minder files, niet 1 persoon per auto	E9
Graag meer voorlichting over hoe wij onze koopwoning op termijn gasloos kunnen maken. Wat kunnen we wanneer doen en hoeveel kost dat? (meerdere keren gevraagd)	E0, E11, E12, E13
Bewoners ondersteunen d.m.v. de mogelijkheid tot een stappenplan: hoe maak ik mijn huis in stappen energieneutraal? (meerdere keren gevraagd)	E0, E11, E12, E13
Isolatie verregaand stimuleren / afdwingen. Bijvoorbeeld mix huur/koop eigenaren privé en coöperatie geheel verantwoordelijk. Daarbij schaalvoordelen.	E11, E16
Waterstof door aardgasleidingen	X
Regionaal / landelijk optrekken, Uithoorn te klein	E14
analyseer project achter de kerk	E2
GEEN gecombineerde bronnen, maar per woning aparte bron (gesloten systeem)	E2
Beperk Schiphol	X
"Samen geïsoleerd" buurt /straat samenwerking stimuleren: warmtescan, hulp bij isolatie O1/E11/E12/E13/E15	O1, E11, E12, E13
Niet fixeren op alleen elektriciteit: zonnewarmte rechtstreeks gebruiken voor warm tapwater (zonneboiler)	O1, E11, E12, E13
We wonen a/d Amstel: water inzetten	E1
Verkorten afstand woon-werk, thuiswerken bevorderen	X
Teveel maatregelen in de marge, kom op! Ambitie!!!	X
NME op scholen vast onderdeel van het scholingsaanbod in alle jaren	O6
Kleine waterstofnetten aanleggen. Clusters elektriciteit + vervangen aardgasnet	E1, E2
Met de zorg in gesprek	E20
Bedrijven die niet hun hele eigen dak benutten om bijvoorbeeld zonnepanelen te plaatsen, verplichten (een deel van) hun dak open te stellen voor energiecollectieven	E1, E25
Huidige leidingen in '50-'60-jaren-wijken vervangingstermijn in kaart. Met netwerkbeheerders inzicht creëren en lokalen hubben? lussen? (slecht leesbaar) bouwen. Kleine netwerken; veranderend waterpeil geeft hoger kans op defecten.	E2, E3
Energiebufferproject met (deel)auto's, zie vb. Utrecht	E9
Met scholen: hoe kun je jeugd betrekken, wat doe je zelf!	O6
Windmolen op industrieterrein. Schiphol mag geen excuus zijn.	E1
Buissysteem elektrisch vervoer (circels)	E9
Voorkomen energiegebruik (=energiebesparing). Bijvoorbeeld kunstbloemenuitleen ipv sierteelt?	O1, E11, E12, E13
Wat is fossielonafhankelijk? Bomen verbranden?	E1
Inregeling klimaatinstallatie	O1, E11, E12, E13 , E15, E16, E17
Elektrische maatregelen, wateroppervlakte, golven benutten	E1
Lokale bedrijven, lokaal laten installeren	E13
Lantaarnpalen uitvoeren in LED	E6,O1
Prijsverhoging fossiele brandstoffen	X

Goede begeleiding voor ideeën van burgers → wat is de goede volgorde, eerst isoleren dan zonnepanelen → accu	O1/E11/E12/E13/E15
Aanbieden van warmtefoto vanuit de lucht: waar zit energielek, gericht treffen van isolatiemaatregelen	E11
Oprichten van energiecoöperaties t.b.v. inwoners Uithoorn, voor hen die zelf geen mogelijkheid hebben om hun woning aan te passen	E25
Gast / broeder zuster gemeente in Marokko / Turkije (opslag energie) zomer/winter	X
Van het gas af (pva om eerste wijk van het gas af te krijgen)	E3
Er is een zonnecollectief in Uithoorn: Zonnecollectief "Uitzonning"	E25
Informatiesessie met ondernemersvereniging Uithoorn	E21
Fort met zonnepanelen (Vort met het Fort, Fort Volta)	O7, E1
Benut de milieuthermometer voor o.a. zorginstellingen	E20
Green Deal Zorg (verduurzaming van de zorgsector op de vier essentiële onderdelen 'CO ₂ -uitstoot', 'circulair werken', 'medicijnresten uit water' en 'een gezonde leef- en verblijfsomgeving')	E20

KLIMAATADAPTATIE

Alle straten voorzien van voldoende bomen en struiken + onderhouden	K1, K5
Gehele Maximalaan aanpakken. Niet alleen in oude dorp.	K1, K5
Tegeltax. Mee eens!	K1
Scholen & buurten moestuinen	K1, K3, K5
Groot groen park	X
Brede groenstroken langs de randwegen met meer bomen	K5, K1, K3
Probeer zoveel mogelijk je bomen te sparen en/of vergroot het bomenbestand	K1, K5
Water gescheiden opvangen riool vs hemelwater	GRP, K1, K4
Ruimtelijke ordening	X
Klimaatadaptatie is een meekoppelkans binnen de wijkaanpak → wijkvernieuwing!	E2, E3, K1
Tegels eruit → beplanting tegen wateroverlast	K3, K5
Drijvende indigo woningen (volledig circulair) in waterbergingsgebieden	C1
Vergroten watervoorzieningen opslag (tekort en overschot)	K1
Meer groenbesef kweken bij de burgers / meer waardering voor groen door een eigen groendienst, flexibel en direct naar de burger	K1, K3, K5
Bijenactie	X
Water-natuurberging groene daken	K1, K3, K5
Parkeren / bestrating waterdoorlatend	K1, K2, K4, K5
Groene daken (denk aan Rotterdam) / subsidies. Vermindert hitte in stedelijke gebieden, vertraagt waterafvoer en dus minder wateroverlast, neemt CO ₂ op	K1, K3, K5
Meer natuurvriendelijke oevers. Op die manier creer je meer waterberging. Beschoeiing weg.	K1, K2, K4, K5
Bouwen rondom OV-knelpunten, denk aan Nijmegen-Lent.	X
Minder parkeerplaatsen en/of centrale parkeerplaatsen. Destimuleert nemen van auto	E9
Efficiënter ruimtegebruik.	X
Bodemdaling bestrijden (polderpeil omhoog) voorkomt deel veenverbranding en dus CO ₂ productie	K1

Weilanden/akkers draineren → hoger grondwaterpeil	K1
Groen-neutraal bouwen. Dus verharding/gebouw compenseren door bv dak/wanden groen, elders iets afbreken, etc.	K2

CIRCULAIRE ECONOMIE

Bubbelmachine voor bubbelwater i.p.v. PET-flessen	X
We wonen a/d Amstel, water inzetten daar uit	E1
Wereldwinkel terug	X
Andere wijze van afvalinzameling. Geen ondergrondse containers meer	C3
Fairtrade gemeente worden	C2
Controle op afvalinvoer in ondergrondse containers. Bijvoorbeeld met pasje? Nu wordt er veel ingegooid dat er niet in hoort.	C3
Flessenwater in restaurants ontmoedigen	E21
GFT weer composteren bij Meerlanden en niet verbranden in AVI West, kan nu al	C3
Circulaire mutatie woning. Meer info bij Eigen Haard.	C1, E16
Innovatie stimuleren (van tennisbal vloeren voor gymlokalen)	C2
Sensoring (duurzaamheid materialen verlengen)	C2
De vervuiler betaalt	X
In gebied achter Boterdijk zgn. Indigo-huisjes volledig circulair	C1
Knarrenhofjes toestaan i.p.v. megavilla's op de Iepenlaan	X
Supermarkten betrekken (plastic verpakkingen)	E21
Mentaliteit bewoners is niet optimaal bij het scheiden van afval	C3, O1
Consuminderen	X
Nascheiding? New York zet hier volgens mij op in. Met NL techniek!	C3, O1
Waarom wordt in de omliggende gemeenten wel biologisch / groen afval gescheiden en niet in Uithoorn?	C3, O1
Geldt ook voor speelgoedwinkels en speelgoed	?
Bouwmaterialen-"depot". Met wat jij over hebt, kan een ander weer een klus doen.	C1, C5
App/platform maken per wijk voor spullen / dingen die te delen, vergeven, hergebruiken zijn. Dichtbij haal je makkelijk op.	O1
Ga met het college / ambtelijk apparaat eens kijken bij CIRCL, het circulaire paviljoen van ABN Amro in Amsterdam. Mooi voorbeeld / inspiratie van circulair denken en handelen. Vraag een gratis rondleiding van Malu.	O3
Goede circulaire voorbeelden creëren. Maak het zichtbaar!!~	O2, O1
Winkels geen voorverpakte artikelen. Flessen meer hergebruiken. Bewust inkoopacties (niet teveel inkopen, over de datum weggooien)	O1, E21
Statiegeld heffen op alle producten die te recyclen zijn	X
Zorg dat aannemers op de hoogte zijn en kunnen toepassen	C1
Waarom is (kwekerij-)afval gemengd altijd nog vrij goedkoop ten opzichte van gescheiden containers?	E21
Op straat/buurniveau compoststations plaatsen bij voorkeur blend in groene parken / bossages	C3
Nu: tuinonvriendelijk beleid(afval moet verder weg gebracht, vooral voor anderen probleem → gevolg: stenen tuinen). Voorstel: beloon tuiniers! Op verzoek uitgeven van biobakken. Biologisch afval apart in biobakken. Gevolg: 1. goede compost t.b.v. bewoners, 1x per jaar gratis af te halen. 2: nauwelijks restafval.	C3
Afval voorkómen: kleiner bouwen (tiny house?), bevorderen ruleconomie	O1

Informatie van resultaten (+wat beter kan) regelmatig in Nieuwe Meerbode publiceren → vergroten betrokkenheid bewoners	O1
Productie afval moet bestreden worden: verpakking-idiotie aanpakken bijvoorbeeld stimuleren [onleesbaar] [onleesbaar] consumenten	X
Minder vlees eten stimuleren: 'veggie vrijdag' op scholen en in kantines (overheids)gebouwen; vegetarische snackbars / restaurants aantrekken; samenwerken met AH/Jumbo in een veggie-campagne	O1, E21
Statiegeld op verpakkingsmateriaal om hergebruik te bevorderen, bv. bij bol.com	X
Gezamenlijk gescheiden afvalinzameling bedrijven stimuleren	E21
Fairtrade gemeente worden	C2
benut het draaiboek 'Grondstoffen & afval' voor intramurale zorginstellingen	E20
Afvalscheiding: Reserveer op veel meer plaatsen kleine groendepots naast de afvalcontainers. Het groen klinkt in en verteert snel. Misschien halen we dan in 2020 toch wel de max 100 kg restafval per inw. per jaar!	C3

